

אור השבת

בנשיאות הרב יצחק דוד גרוסמן שליט"א רב העיר ונשיא המוסדות

פרשת ויגש תשפ"ה גליון י"

בדרך שאדם מודד מודדין לו מן השמים: הפרשה פותחת ב'ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני ואל יחר אפך בעבדך כי כמוך כפרעה'. ופירש רש"י שממה שאמר 'ואל יחר אפך בעבדך' למדנו שדיבר עימו קשות, ועל פי זה ביאר מה שאמר יהודה כי כמוך כפרעה 'מה פרעה גוזר ואינו מקיים מבטיח ואינו עושה אף אתה כן, וכי זו שימת עין שאמרת לשים עינך עליו [על בנימין], דבר אחר אם תקניטני אהרוג אותך ואת פרעה. ובדרך זה הוסיף רש"י לפרש מה שאמר יהודה 'אדוני שאל את עבדיו לאמר היש לכם אב או אח', מתחילה בעלילה באת עלינו, למה היה לך לשאול כל אלה, בתך היינו מבקשים או אחותנו אתה מבקש וכו'. עכלה"ק.

והתמיהה עולה מאיליה, שהרי בסוף הפרשה הקודמת פרשת מקץ לאחר שגביעו של יוסף באמתחת בנימין, אמר יהודה (מד, טז) 'מה נאמר לאדוני מה נדבר ומה נצטדק האלוקים מצא את עון עבדיך הננו עבדים לאדוני גם אנחנו גם אשר נמצא הגביע בידו', אולם יוסף אמר להם (שם, יז) 'חלילה לי מעשות זאת האיש אשר נמצא הגביע בידו הוא יהיה לי עבד ואתם עלו לשלום אל אביכם', ונמצא שנהג עימם לפנים משורת הדין שהסכים לשחרר את כולם ולאסור רק את האיש אשר נמצא הגביע אצלו, ואם כן מדוע ניגש אליו עתה יהודה לדבר עימו קשות, והרי הוא עצמו הסכים בתחילה שימיתו את הגנב ויקחו כולם לעבדים, ומדוע שינה דעתו ונלחם בעוז ובתעצומות שלא יקח את בנימין לעבד.

אלא הביאור הוא שבתחילה סברו השבטים שמן השמים באה עליהם הצרה הזאת כעונש וככפרה על חטא מכירת יוסף, שכדרך שהאדם נוהג מודדים לו מן השמים, ומאחר שהם מכרו את יוסף לעבד על כן נגזר עליהם שאף הם יהיו לעבדים, ומשום כך קבלו עליהם מתחילה את הדין ואמרו גם אנחנו נהיה לאדוני לעבדים, כי כבר הכירו בחטאם והבינו שצריכים כפרה על כך, וכמו שנאמר (מב, כא) 'ויאמרו איש אל אחיו אבל אשמים אנחנו על אחינו אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו ולא שמענו על כן באה אלינו הצרה הזאת'. והסכימו לקבל עליהם את כל

הייסורים והצרות שעברו עליהם, שביזה אותם שהם מרגלים, ואף הכניסם למשמר שלושה ימים ולקח את שמעון והכניסו למאסר, ושתקו וקבלו בדומיה את כל אשר יושת עליהם מתוך אהבה והכנעה לתקן את אשר חטאו. אך בשעה שעמד יוסף על כך שיקח את בנימין בלבד לעבד, אזי אמר יהודה שלא יתכן שזו כפרה על מכירת יוסף, שהרי בנימין לא היה שותף כלל באותו ענין, ואין שום סיבה וטעם שישא בעונש אף שלא חטא, אלא ודאי שאותו מלך מצרי רוצה להרע להם בחינם, ומתחילה בעלילה באה עלינו ללא שום סיבה, וכשנאת הגויים לבני ישראל, ורצון ה' שנלחם בזה, על כן ניגש אליו יהודה לדבר עמו קשות.

הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט: ונמצינו למדים כיצד היה הילוך מחשבת השבטים בכל עת ובכל מאורע שבאה לידם שהכל הוא בחשבון מדוקדק, וכי כל דרכיו משפט קל אמונה ואין עול, שהקב"ה משלם לאדם מידה כנגד מידה, וכדרך שהאדם מודד מודדים עימו מן השמים. וכמאמרו הידוע של הבעל שם טוב הקדוש זי"ע בביאור מה שנאמר (תהילים קכא, ה) השם צילך, שהקב"ה כביכול נוהג כפי הצל המלווה את האדם תמיד, שכל הילוכו של האדם והנהגתו משתקף בצילו, וכך הקב"ה נוהג עם האדם.

.....
ניצוצי שפת אמת: ויגש אליו יהודה. מלשון הודאה והוא כל איש ישראל. שמעתי מא"ז מו"ר זצלה"ה שנקראו יהודים על שם שמודין להשי"ת על כל דבר קטן וגדול שיודעין שהכל ממנו ית' כו'. ועי"ז יכולין ליגש. וזה עצה בכל שעה צר והסתרת פנים לכל איש ישראל. העצה להתבטל לרצון השי"ת ע"י שמברר האדם אצלו שגם בתוך ההסתר יש חיות מרצון השי"ת. וזהו ויגש אליו להשי"ת.

...הבטחה שגם בכל מיצר שיש לבנ"י. ה' בתוך המיצר. ועי"י הביטול להשורש ... כנ"ל מעוררין הגאולה... בכל מיצר יוכל אדם לבקש מהשי"ת, אף שיודע שעונותיו גרמו. עכ"ז כשמבטל עצמו להאמת ומבקש עזר להנצל נענה:

...זוהו עצמו הבושה לעתיד לבוא שיתגלה שעניני עוה"ז עצמם הם מלא קדושה בפנימיות. וזהו עיקר הבושה שצריך להיות לאדם כשמברר לעצמו שבכל דבר יש חיות השי"ת ואיך נוכל לעשות בכח השי"ת היפוך רצונו.

..ונראה שזה בחי' יוסף שהי' בבית אדוניו המצרי. שבחינתו הוא להתדבק בה' אף שעושה עניני עוה"ז לא יתפרד כלל.

. שאם לא קלקל האדם הי' דבוק תמיד אליו ית'. .. שיש לו עירוב וחיבור להקדושה בשורש נשמתו. וממילא כל הבריאה נכנע תחתיו. אך ע"י מעשה גשמי בעוה"ז כשנדבק בהם האדם ח"ו. .. שהוא הכח והתלהבות חשק ורצון שנתערב בדברים לא טובים. עי"ז נדמה לו הכל לחושך כי פועל אדם ישולם לו כו'. וכן מצינו דוגמא במכירת יוסף שע"י שמכרוהו והרחיקו האחוה. עי"ז היה נדמה להם כאן כאויב והי' יוסף אחיהם באמת. והעצה לזה להאמין באמונה

[אף] בחושך כי מ"מ החיות רק מהשי"ת אף שטח עיניו מראות וכשנגמר כן אצל האדם ומוסר נפשו באמת בביטול והכנעה לבוא לנקודה הפנימיות כמ"ש ... מס"נ עבור הערבות של בנימין. וכשאדם מוכן למסור נפשו באמת בלי נגיעה רק להכיר קדושתו ית'. ממילא ולא יכול יוסף להתאפק הוא הנקודה הפנימיות שבכל דבר שנק' יוסף. רק שע"י הקלקול נסתר זה. והקליפה מחשיך ומסתיר כאלו ח"ו דבר נפרד מהשי"ת. וע"י הכנעה וביטול אמת כנ"ל מתגלה הפנימיות ונתודע שהוא אחיהם כנ"ל. וזהו בי אדוני שהאמין שמ"מ יש בפנימיותו חיות השי"ת. אף שנסתר לו ואינו יודע האיך. כל זה גרם החטא. אבל באמת בי אדוני...

מי השילוח : ויאמר יוסף אל אחיו אני יוסף וגו' ויאמר יוסף אל אחיו גשו נא אלי ויגשו, ויאמר אני יוסף אחיכם אשר מכרתם אותי מצרימה, ועתה אל תעצבו וגו' כי למחיה שלחני א-להים לפניכם וגו'. בזה מלמד אותנו השי"ת שבל יתייאש שום אדם אפילו שידמה לו שהישועה רחקה ממנו מאוד, וחלילה כל יום קללתו מרובה מחבירו עד כי אפס ממנו הישועה. ובזה יתחזק האדם שיתן לב לצער השבטים שהיה להם בזה העת שנתפסו כמרגלים אחרי הלכו לשבור תבואה להחיות נפשם ברעב, וגם אחרי כל זה נחסר שמעון לעיניהם, וגם נמצא הגביע באמתחת בנימין ונלקח גם בנימין לעבד, ונדמה להם כי אין להם שום תקוה להושע והצדיקו עליהם את הדין באמרם הננו עבדים לאדני. ואחרי כן כאשר הגיע עת הישועה אמר יוסף אני יוסף אחיכם, ולא נעשה שום מעשה שיהיה חילוק בין רגע שקודם התגלותו לאחריו ובין רגע שאחר כן, כי גם קודם הישועה היה נצב נגד פניהם כל הישועה שכתוב בה ותחי רוח יעקב אביהם, זה החיים היה נגד פניהם רק קודם העת לא הרגישו בזה. וכן נקוה כאשר יבוא העת לגלות כבוד מלכותו עלינו ולרחם שארית ישראל, כל ישראל יראו שהישועה היתה נגד פנינו רק מצדנו נסתר זאת, ויתקיים הכתוב (זכריה י ו) והיו כאשר לא זנחתים.

שמירת הלשון שער התבונה: הנה בפרקים שעברו בארנו אודות איש פרטי, וכל שכן שצריך להזהר עד מאד מללמד חובה על כלל ישראל, כי החטא גדול עד מאד. כמו שמצינו בפסחים {דף פ"ז:} מאי דכתיב {משלי ל' י':} "אל תלשן עבד אל אדנו", {שם י"א} "דור אביו יקלל ואת אמו לא יברך". אפלו דור שאביו יקלל ואמו לא יברך, אל תלשינו אל אדוניו זה הקדוש ברוך הוא. וראה נא בישיעה הנביא, בעת שראה את כבוד ה' ואמר {ישעיה ו' ה':} "אוי לי כי נדמיתי כי איש טמא שפתיים אנכי ובתוך עם טמא שפתיים אנכי יושב כי את המלך ה'" וגו', על שאמר "ובתוך עם" וגו', אף שלא כן בזה לבזות את ישראל, כי גם על עצמו הקדים לומר זה, רק פונתו היתה לומר שאינו כדאי לראות פני השכינה, לא מצד מעשיו ולא מצד מעשה העם אשר הוא יושב בקרבם, אף על פי כן ראה מה כתיב בתרה {שם ו':} "ויעף אלי אהד מן השרפים ובידו רצפה וגו'; {שם ז'} הנה נגע זה על שפתיך" וגו', ואמרו חז"ל, שהוא נוטריקון: רצף פה שאמר דלטוריא על בני. וסוף הנה שמת בסבת דבר זה, וכמו שאמרו ביבמות {דף מ"ט:}: אתויהו

לְאַרְזָא וְנִסְרוּהוּ כִּי מָטָא לְהַדִּי פֶּמָא נַח נִפְשָׁה, {כְּאַשֶׁר מְנַשֶּׁה רָצָה לְהַרְגֵּ אֶת יִשְׁעִיהוּ הַנְּבִיא, אָמַר יִשְׁעִיהוּ שֵׁם וְנִבְלַע בְּתוֹךְ עֵץ אֶרֶז הַבֵּיאוּ אֶת עֵץ הָאֶרֶז וְנִסְרוּהוּ וְחַתְכוּהוּ, וְכִשְׁהִגִּיעוּ לְפִיו שֶׁל יִשְׁעִיהוּ, יִצְאָה נִשְׁמָתוֹ}, עֵין שָׁם.

מסילת ישרים חלקי הזריזות: ואמנם, התבונן עוד, שכמו שהזריזות הוא תולדת ההתלהטות הפנימי, כן מן הזריזות יולד ההתלהטות. והיינו, כי מי שמרגיש עצמו במעשה המצוה כמו שהוא ממהר תנועתו החיצונה, כן הנה הוא גורם שתבער בו תנועתו הפנימית כמו כן, והחשק והחפץ יתגבר בו וילך. אך אם יתנהג בכבודות בתנועת איבריו, גם תנועת רוחו תשקע ותכבה. וזה דבר שהנסיין יעידהו.

ואמנם כבר ידעת, שהנרצה יותר בעבודת הבורא, יתברך שמו, הוא חפץ הלב ותשוקת הנשמה. והוא מה שדוד המלך מתהלל בחלקו הטוב ואומר (תהלים מב, ב) כאיל תערג על אפיקי מים כן נפשי תערוג אליך אלקים, (שם פד, ג) צמאה נפשי לאלקים וגו'. נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה'. (שם סג, ב) צמאה לך נפשי כמה לך בשרי. ואולם האדם אשר אין החמדה הזאת לזהטת בו כראוי, עצה טובה היא לו שיזדרז ברצונו, כדי שימשך מזה שתולד בו החמדה בטבע, כי התנועה החיצונה מעוררת הפנימית, ובודאי שיותר מסורה בידו היא החיצונה מהפנימית. אך אם ישתמש ממה שבידו, יקנה גם מה שאינו בידו בהמשך, כי תולד בו השמחה הפנימית והחפץ והחמדה מכח מה שהוא מתלהט בתנועתו ברצון. והוא מה שהיה הנביא אומר (הושע ו, ג) ונדעה נרדפה לדעת את ה', וכתוב (שם יא, י) אחרי ה' ילכו כאריה ישאג.

תניא קדישא: אך מקום משכן נפש האלהית הוא במוחין שבראש, ומשם מתפשטת לכל האברים, וגם בלב, בחלל הימני שאין בו דם. וכמו שכתוב: "לב חכם לימינו", והיא אהבת ה' כרשפי שלהבת מתלהבת בלב משפילים המבינים ומתבוננים בדעתם אשר במחם בדברים המעוררים את האהבה, וכן שמחת לבב בתפארת ה' והדר גאווה, כאשר עיני החכם אשר בראשו במחם חכמתו ובינתו מסתכלים ביקרא דמלכא ותפארת גדלתו עד אין חקר ואין סוף ותכלית, כמבאר במקום אחר. וכן שאר מדות קדושות שבלב הן מחכמה בינה ודעת שבמוחין

=====
קיצור שו"ע סימן מו סעיף לא': בארות ונהרות שמתחזקין שיש במימיהם תולעים, אסור לשתותן עד שייסגנו אותן. ואפלו בדיעבד אם בשל באותן מים יש לאסר (עין חכ"א). וכן אסור לשרות במים אלו בשר או להדים בהם דבר מאכל, כי התולעים נדבקים במאכל.

סעיף לב': כשמסגנין את המים, צריכין לזהר לסגנון דרך מפה, שלא יהיה באפשרי לעבור אפלו תולע דק שבדקין.

@ ליצירת קשר לתרומות והנצחות : o462272103@gmail.com

~קו אור השבת~ 0772611143